

Klaus Mann MEFISTO (Mephisto)

Tłumaczenie Renata Derejczyk

Adaptacja Radosław Paczocha

Reżyseria Michał Kotański

Scenografia Tomasz Brzeziński

Kostiumy Anna Chadaj

Muzyka Marcin Mirowski

Choreografia Iza Chlewińska

Projekcje Michał Jankowski i Przemysław Brynkiewicz

Reżyseria światła Marek Oleniacz

Asystent reżysera Kamila Klimczak

Inspicjentki Joanna Jaworska i Monika Handzlik

Występują: Marcin Czarnik – gościnnie (Hendrik Höfgen/Hamlet/Makbet/Mefisto), Adam Szarek (Julien/Konferansjer), Jakub Bohosiewicz (Miklas/Faust), Marcin Zacharzewski – gościnnie/Michał Kościuk (Ulrichs/Wagner), Paweł Sanakiewicz (Teofil Marder/Wiedźma/Mężczyzna w masce Mefista), Katarzyna Litwin (Dora Martin/Gertruda), Anna Rokita (Barbara), Piotr Różański (Bruckner/Wiedźma), Marcin Kobierski (Dziennikarz/Kabaret), Sławomir Sośnierz (Dyrektor/Poloniusz/Wiedźma), Dariusz Starczewski (Premier/Goebbels/Dowódca), Małgorzata Piskorz (Lotta Lindenthal/Asystentka/Kabaret), Kamila Klimczak (Nicoletta Von Niebuhr/Kabaret), Anna Branny (Angelika Siebert/Kabaret), Przemysław Branny (Kelner/Kabaret), Patryk Kośnicki, Maurycy Popiel, Marek Bogucki, Tomasz Foltyn – gościnnie, Karol Miękina – gościnnie, Kamil Wawrzuta – gościnnie (Kabaret/Bojówki)

22 aktorów, fenomenalna scenografia! Autorzy znanej ze Sceny na Sarego 7 adaptacji „Układu” Elii Kazana – Radosław Paczocha i Michał Kotański – biorą na warsztat „Mefista” Klause Manna, otrzymując zaskakujący efekt. Wydana w 1936 powieść pochodzącego ze słynnej literackiej rodziny pisarza powstała, podobnie jak „Układ”, jako komentarz do aktualnych wydarzeń. Mann opowiada o sytuacji artysty w hitlerowskich Niemczech na przykładzie uwikłanego w zależność od władzy prowincjonalnego aktora Hendrika Höfgena. Postać głównego bohatera wzorowana była na szwagrze i współpracowniku pisarza, Gustafie Gründgensie, przez co książki jeszcze wiele lat po wojnie nie wznawiano w RFN. Adaptacja w reżyserii Istvána Szabó z 1981 zdobyła Oscara dla najlepszego filmu nieanglojęzycznego. Mimo bycia „powieścią z kluczem”, utwór cechuje charakterystyczna dla dzieł istotnych ponadczasowość – do dziś stanowi on niezwykle przenikliwe studium oportunistów nie tylko w związkach artystów i ich protektorów.

...Mefisto Klause Manna przeniesiony na scenę i wystawiony w Teatrze Bagatela wiosną 2014 roku NIE JEST utworem historycznym. /Cezary Michalski w eseju zamieszczonego w programie towarzyszącym spektaklowi/

Premiera: 24 kwietnia 2014, Scena na Sarego 7

Klaus Mann, niemiecki pisarz, krytyk, dramaturg, reżyser i aktor teatralny, urodził się w 1906 w Monachium, jako drugie dziecko słynnego literata Tomasza Manna. Starsza siostra Erika i młodszy brat Golo również parali się literaturą. Od dzieciństwa mając kontakt z życiem literacko-artystycznym Niemiec, i pochłaniając wraz z siostrą jedną książkę dziennie (do ulubionych pisarzy zaliczał Sokratesa, Nietzschego i Whitmana), założył z przyjaciółmi i Eriką teatr, dla którego pisał sztuki i w którym występował. Był krnąbrnym uczniem znudzonym szkołą, a zadebiutował jako pisarz, mając kilkanaście lat. Sławę i uznanie zyskał w 1925 Pobożnym tańcem (Der fromme Tanz), opowieścią z wyeksponowanym wątkiem homoerotycznym; duże zainteresowanie wzbudził także pierwszą z autobiografii Dziecko swoich czasów (Kind seiner Zeit, 1932). Wraz z siostrą nieustannie podróżował, a wyprawa dookoła świata spowodowała ostateczny rozpad ich heteronormatywnych związków; Erika rozwiodła się z Gustafem Gründgenssem (pierwowzorem bohatera Mefista), a Klaus zerwał zaręczyny z Pamelą Wedekind, córką słynnego dramaturga.

Krytyczna postawa całej rodziny wobec nazizmu – w tym ich publikacje i monachijski kabaret „Młyn do pieprzu”, który tworzyli Klaus i Erika – spowodowała najpierw zakaz wydawniczy, a następnie połączone z pozbawieniem obywatelstwa wygnanie Mannów z ojczyzny. Dodatkowym obciążeniem w oczach faszystów było też żydowskie pochodzenie żony Tomasza, Katii Pringsheim. Ostatecznie zamieszkali w Stanach Zjednoczonych. To, że książki autorstwa rodziny znalazły się wśród najchętniej palonych przez hitlerowców publicznie w 1933, Klaus uznał za zaszczyt. Na emigracji pozostał aktywny twórczo, wydając w 1936 najsłynniejszą swą powieść Mefisto, do której inspiracje czerpał z rodzinnej biografii i aktualnych wydarzeń w Niemczech; pisał także reportaże z frontu hiszpańskiej wojny domowej i pracował w amerykańskim antyfaszystowskim magazynie kulturalnym. W 1937 związał się uczuciowo z krytykiem literacko-filmowym Thomasem Quinnessem.

Podejrzewany przez amerykańskie władze o komunistyczne sympatie, inwigilowany przez FBI i nadużywający narkotyków, przeszedł w 1941 załamanie nerwowe, pierwszy raz usiłując popełnić samobójstwo. Próba przezwyciężenia depresji poprzez zaciągnięcie się do US Army zakończyła się fiaskiem: rasizm wobec czarnoskórych żołnierzy i przesłuchania jeńców, które przeprowadzał jako władający niemieckim, wywołały poważny szok. Doświadczenia frontowe pozwoliły mu jednak na pracę przy scenariuszu antywojennego filmu Roberta Rosseliniego Paisà (1946). Czując, że od pozostałych w kraju rodaków oddziela go otchłań, zamieszkał początkowo w Stanach Zjednoczonych na koszt ojca, co również skończyło się próbą samobójczą, a następnie w Europie, gdzie nasilił się jego narkotykowy nałóg. W początkach maja 1949 poddał się na Lazurowym Wybrzeżu kuracji detoksykacyjnej, wysłał też szereg listów do matki, Eriki i przyjaciół, skarżąc się na niepowodzenia życiowe, zawodowe oraz finansowe. 21 maja zmarł w wyniku świadomego przedawkowania środków nasennych. Został pochowany w Cannes, a z rodziny na pogrzeb zdążył dotrzeć tylko brat Michael.

Radosław Paczocha, urodzony w 1977 dramaturg, scenarzysta i dramaturg. Jest absolwentem polonistyki na Uniwersytecie Warszawskim oraz wiedzy o teatrze w Akademii Teatralnej w Warszawie. Dwukrotnie był stypendystą Ministra Kultury, a w tym roku jest również stypendystą programu „Młoda Polska” ufundowanego przez Narodowe Centrum Kultury. W ramach stypendium pisze dramat o Broniewskim.

Przez sześć lat był związany z Teatrem Powszechnym w Warszawie (2004-2010), gdzie pełnił funkcję sekretarza literackiego. Wcześniej pracował jako recenzent w składzie redakcji miesięcznika „Teatr” w latach 2003-2004. Publikował w „Teatrze”, „Dialogu”, „Scenie”, „Pamiętniku Teatralnym”, „Opowieściach”, „Aspiracjach” oraz wydawnictwach Teatru Narodowego oraz Teatru Wybrzeże.

Jest autorem sztuk: „Zapach czekolady”, „Przyjaciel”, „Bar Babylon”, „Beniamin”, „Faza delta”, „Być jak Kazimierz Deyna” (także autor scenariusza filmowego) oraz scenariuszy teatralnych „Balu z Szekspirem” (premiera w Teatrze Muzycznym w Poznaniu w 2006), „Anny Kareniny” (premiera w Lubuskim Teatrze w Zielonej Górze w lutym 2012), „Kariery Nikodema Dyzmy” (premiera w Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie w styczniu 2013) i „Układu” w Teatrze Bagatela (prapremiera światowa na Scenie na Sarego 7 w lutym 2013). Jego teksty tłumaczone były na angielski, niemiecki, rosyjski, czeski oraz gruziński.

Michał Kotański, reżyser teatralny urodzony w 1976. Absolwent Wydziału Reżyserii Dramatu krakowskiej PWST. Studiował również filozofię na Uniwersytecie Warszawskim. Był asystentem Jerzego Jarockiego, Andrzeja Wajdy, Jerzego Golińskiego, Mikołaja Grabowskiego, Krystiana Lupy, Andrzeja Seweryna, Rudolfa Zioly, Achima Freyera.

W 2003 zadebiutował „Polaroidami” M. Ravenhilla w Starym Teatrze (spektakl zaproszony na 43. Kaliskie Spotkania Teatralne – Festiwal Sztuki Aktorskiej). Kolejne realizacje teatralne to m.in.: „Komediant” T. Bernharda w toruńskim Teatrze im. W. Horzycy (2005), „Tajemna ekstaza” D. Hare’a w Teatrze Powszechnym w Warszawie (2005, spektakl zaproszony na V Festiwal Dramaturgii Współczesnej „Rzeczywistość Przedstawiona” w Zabrze), „Językami mówić będą” A. Bovella w Narodowym Starym Teatrze (2006), „Spalenie matki” P. Sali (2007, zaproszone na II Festiwal Polskich Sztuk Współczesnych R@port w Gdyni i 47. Kaliskie Spotkania Teatralne) oraz „Loretta” G.F. Walkera (2008) w Teatrze Wybrzeże, „Produkt” M. Ravenhilla (2009) oraz „Letnicy” M. Gorkiego w Teatrze im. S. Jaracza w Olsztynie (2010) i w Teatrze im. Aleksandra Sewruka w Elblągu (2012), „Przed odejściem w stan spoczynku” T. Bernharda w warszawskim Teatrze Studio (2010), „Anna Karenina” L. Tołstoja w Teatrze im. L. Kruczkowskiego w Zielonej Górze (2012; inscenizacja nagrodzona Leonem dla najpopularniejszego spektaklu w sezonie 2011/2012 w Lubuskim Teatrze), „Być jak Kazimierz Deyna” R. Paczochy w Teatrze Dramatycznym im. Jerzego Szaniawskiego w Płocku (2012), „Cleverproject” prezentowany w trakcie Gdańskiego Festiwalu Tańca (2012), „Układ” wg Elii Kazana w Teatrze Bagatela (prapremiera światowa na Scenie na Sarego 7, 2013) i „Don Juan” Molière'a w Teatrze im. C.K. Norwida w Jeleniej Górze (2013).

Zrealizował również dwa słuchowiska radiowe („Zapach czekolady” R. Paczochy oraz „Burmistrz” M. Sikorskiej-Miszczuk).